
Anka MIŠETIĆ

USPOREDBA STAVOVA STALNIH I POVREMENIH STANOVNIKA

Predodžba o naselju

Premda se može reći da između stalnih i povremenih stanovnika postoji suglasje oko važnosti koju pojedine djelatnosti imaju za razvitak naselja, nazire se među njima i nekoliko razlika. Primjerice, povremeni su stanovnici u dvostruko višem postotku uvjereni u stav da je industrija posve nevažna za razvitak mjesta. Poljoprivredu, pak, kao nevažnu u većem udjelu doživljavaju stalni stanovnici. Uz to, oni sa stalnom adresom u naselju u većoj mjeri nevažnim drže razvitak usluga i kulture (tablica 1).

Tablica 1
Ocjena važnosti pojedinih
djelatnosti za razvitak
naselja (%)

	Stalni stanovnici			Povremeni stanovnici		
	Nevažno	Donekle važno	Važno	Nevažno	Donekle važno	Važno
1. Poljodjelstvo	36,7	37,0	26,3	28,9	46,0	25,1
2. Ribarstvo	10,0	35,3	54,6	10,5	33,6	55,9
3. Turizam	0,5	7,2	92,2	0,5	7,3	92,3
4. Industrija	72,7	17,9	9,5	76,1	19,1	4,8
5. Trgovina	17,8	44,5	37,7	19,1	46,7	34,2
6. Usluge	21,6	41,0	37,3	17,7	45,7	36,6
7. Kultura	36,2	33,8	30,0	32,4	37,2	30,4
8. Promet	36,4	33,5	30,1	37,9	30,8	31,3

Može se pretpostaviti da su ove razlike, premda se kreću u rasponu od nekoliko postotnih poena, povezane s različitim očekivanjima koja dvije skupine ispitanika imaju od naselja, kao i s motivima njihova boravka u naselju. Stalni stanovnici razvitak naselja promatraju kroz ostvarivanje životne, egzistencijalne perspektive. Stoga je i industrija, premda generalno posve rubna, među njima pronašla više zagovornika. Povremeni stanovnici, najvjerojatnije zbog naravi svoga boravka u mjestu, više od stalnih, drže do usluga. Također, u cjelini, povremeni stanovnici važnijim ocjenjuju i razvitak kulture, što se velikim dijelom može objasniti i njihovim značajno većim stupnjem naobrazbe.

Povremeni stanovnici od stalnih nešto su zadovoljniji gotovo svim elementima socijalne i tehničke infrastrukture u naselju kao i gospodarenjem prirodnim i kulturnom baštinom. Jedino su „održavanje naselja” (čistoća, fasade, zelenilo) stalni stanovnici u prosjeku bolje ocijenili.

Tablica 2
Zadovoljstvo rješavanjem
određenih pitanja i problema u
naselju (srednje ocjene)

	Stalni stanovnici	Povremeni stanovnici
1. Zaštita okoliša (zrak, šume, more...)	2,86	2,98
2. Čuvanje kulturne baštine	2,88	2,97
3. Gospodarenje obalom	2,52	2,63
4. Opremanje naselja komunalnom opremom (vodovod, kanalizacija, plin, asfalt i sl.)	2,58	2,66
5. Opremanje naselja društvenim sadržajima (kulturnim i zdravstvenim objektima, školama, vrtićima i sl.)	2,27	2,53
6. Regulacija prometa	2,65	2,74
7. Arhitektonsko oblikovanje novih kuća	2,59	2,80
8. Održavanje naselja (čistoća, fasade, zelenilo itd.)	2,93	3,18
9. Zaštita i sigurnost stanovništva (zaštita od kriminala, terorizma i sl.)	3,12	3,32
10. Ponuda sadržaja za mlade	1,68	2,05
11. Ponuda radnih mjesta	1,73	1,96
12. Očuvanje specifičnosti lokalnog načina života	2,69	2,93

Ponudeni su bili odgovori: vrlo nezadovoljan (1), uglavnom nezadovoljan (2), ni zadovoljan ni nezadovoljan (3), uglavnom zadovoljan (4) te vrlo zadovoljan (5)

Privrženost naselju nešto je snažnija u stalnih stanovnika, no u nekim indikatorima privrženosti, točnije zadovoljstva boravkom u naselju, jače se ističu oni povremeni: „Ovdje mogu živjeti kako mi najviše odgovara.” – iskaz je s kojim se slaže oko dvije trećine povremenih. I u tvrdnju „Ovo naselje smatra se prestižnim/elitnim” – više su uvjereni povremeni (32,2%) nego stalni (27,1%) stanovnici. Dok je spremnost davanja financijske potpore naselju gotovo podjednaka i u oba slučaja iznosi 48,6% kod povremenih, odnosno 48% kod domaćih, s ostalim stavovima u većem se udjelu slažu domaći, tj. stalni stanovnici. U tablici 3 rangirane su tvrdnje po udjelu afirmativnih odgovora za obje skupine ispitanika.

Tablica 3
 Privrženost naselju

	Udio stalnih stanovnika koji se slažu s tvrdnjom (%)		Udio povremenih stanovnika koji se slažu s tvrdnjom (%)
Spreman sam uložiti dio svog vremena i napora za dobrobit ovog naselja (sudjelovati u aktivnostima i sl.).	68,6	Ovdje mogu živjeti kako mi najviše odgovara.	65,9
Siguran sam da ću ostati/zadržati se u ovom naselju.	66,9	Spreman sam uložiti dio svog vremena i napora za dobrobit ovog naselja (sudjelovati u aktivnostima i sl.).	62,5
Ovo naselje kao da je dio mene.	65,4	Siguran sam da ću ostati/zadržati se u ovom naselju.	56,8
Ovdje mogu živjeti kako mi najviše odgovara.	62,3	Ako bi bilo potrebno, za očuvanje/zaštitu ovog naselja spreman sam podnijeti i neku vrstu osobne žrtve/odricanja.	49,9
Ako bi bilo potrebno, za očuvanje/zaštitu ovog naselja spreman sam podnijeti i neku vrstu osobne žrtve/odricanja.	59,4	Spreman sam dati i dio financijskih sredstava za dobrobit ovog naselja (npr. plaćati veći prirez).	48,6
Mnoge stvari u naselju dio su moje osobne prošlosti.	57,7	Ovo naselje kao da je dio mene.	47,4
Spreman sam dati i dio financijskih sredstava za dobrobit ovog naselja (npr. plaćati veći prirez).	48,0	Mnoge stvari u naselju dio su moje osobne prošlosti.	33,0
Način života ovdašnjih ljudi ne može se naći nigdje drugdje.	41,5	Ovo naselje smatra se prestižnim/elitnim.	32,2
Ovo naselje smatra se prestižnim/elitnim.	27,1	Način života ovdašnjih ljudi ne može se naći nigdje drugdje.	26,6

Premda se na temelju izloženih rezultata može reći da su stalni stanovnici emocionalno čvršće povezani/ukorijenjeni s mjestom te da je ono dio njihova osobnog identiteta (*"Ovo naselje kao da je dio mene,"*), vidljivo je i da su oni povremeni zadovoljniji načinom života u mjestu te da su skloniji optimističnim prognozama o perspektivi naselja. Nezadovoljnih načinom života među povremenima tek je 8%, dok je takvih u skupini stalnih stanovnika 21,3%. U potonjoj je skupini veći i udio neodlučnih, tj. osoba „bez izgrađenog stava” o ovom pitanju.

Tablica 4
 Opće zadovoljstvo
 životom u naselju

	Vrlo nezadovoljan	Uglavnom nezadovoljan	Ni zadovoljan, ni nezadovoljan	Uglavnom zadovoljan	Vrlo zadovoljan
Stalni	7,2%	14,1%	21,5%	42,2%	14,9
Povremeni	2,0%	6,0%	17,8%	49,4%	24,8

Tablica 5
 Ocjena perspektive naselja

	Vrlo nezadovoljan	Uglavnom nezadovoljan	Ni zadovoljan, ni nezadovoljan	Uglavnom zadovoljan	Vrlo zadovoljan
Stalni	7,3%	20,8%	40,7%	23,9%	7,3%
Povremeni	2,5%	10,1%	39,2%	31,4%	16,8%

Naselje u turističkom razdoblju

Općenito se može reći da obje skupine ispitanika na sličan način ocjenjuju promjene što se u naselju zbivaju pod utjecajem turizma. Stalni stanovnici tek nešto manje od povremenih uočavaju „zagađivanje”, a češće kao „izrazitu” posljedicu turizma ističu mogućnosti zarade na „crnom tržištu”.

Tablica 6
Utjecaj turizma na promjene u naselju (%)

	Stalni stanovnici			Povremeni stanovnici		
	Nimalo	Donekle	Izrazito	Nimalo	Donekle	Izrazito
1. Prometni nered	7,4	36,1	56,5	9,1	46,5	44,4
2. Preopterećenost i kvarovi na komunalnoj infrastrukturi	30,9	42,5	26,7	24,2	54,4	21,4
3. Poboljšana trgovina	8,5	45,1	46,4	8,1	47,1	44,8
4. Povećana kulturna ponuda	23,5	39,0	37,5	23,7	36,5	39,8
5. Povećana nesigurnost i kriminal	27,4	47,8	24,8	32,3	51,8	15,9
6. Otežan pristup općinskim uslugama	34,4	41,0	24,6	36,3	48,2	15,5
7. Pretrpane plaže	3,9	26,1	70,0	3,5	31,5	65,0
8. Gubitak javnog mira	13,2	31,5	55,3	10,6	40,7	48,7
9. Zagađivanje (smeće, automobili)	9,4	42,5	48,1	14,2	49,4	36,5
10. Pojačana skrb o izgledu i čistoći javnih prostora	12,1	55,3	32,5	10,1	55,4	34,4
11. Veće mogućnosti zarade „na crno”	8,3	37,6	54,1	9,3	51,5	39,1
12. Više mogućnosti za zabavu	11,7	39,5	48,8	11,3	36,5	52,1
13. Život u naselju je, općenito, podređen turistima	5,1	29,6	65,3	5,0	34,0	61,0
14. Prisutnost „sumnjivih” sezonskih radnika	19,0	48,9	32,1	20,4	59,4	20,2

U ocjeni posljedica može se reći da su stalni stanovnici kritičniji, tj. vrednujući negativne posljedice, skloni su ih u većoj mjeri okarakterizirati „izrazitima”, dok ih oni povremeni relativiziraju češće se odlučujući za ocjenu „donekle”. Riječ je o pretrpanim plažama, gubitku javnog mira, prometnom neredu itd. Premda se i tu općenito slažu u ocjeni, samo su tvrdnju o „većim mogućnostima za zabavu” povremeni stanovnici u većem udjelu ocijenili „izrazitom” posljedicom turizma.

	Stalni stanovnici	Povremeni stanovnici
1. Tijekom turističke sezone obično odlazim na mirnije mjesto	5,2	4,8
2. Tijekom turističke sezone ostajem u naselju premda bih želio otići u mirnije mjesto	30,5	15,4
3. Ne želim otići jer mi život u naselju tijekom turističke sezone odgovara	56,7	68,5
4. Ne mogu ocijeniti	7,5	11,3

Tablica 7

Potiču li promjene u naselju ispitanike na zamisao da tijekom turističke sezone privremeno napuste naselje (%)

Očekivano, povremenima više nego stalnima odgovara život u naselju tijekom turističke sezone. K tomu, recipročno, dvostruko je veći udio stalnih stanovnika koji bi tijekom turističke sezone radije otišli u neko mirnije mjesto. Takvih je, naime, gotovo trećina u skupini domaćih.

Tablica 8

Iznajmljuju li ispitanici sobe turistima (%)

Ekonomске dobrobiti turizma, čini se, podjednako uživaju obje skupine.

	Stalni stanovnici	Povremeni stanovnici
1. Redovito	24,3	22,1
2. Povremeno	18,5	15,8
3. Rijetko	9,2	14,3
4. Nikada	48,0	47,9

Kakvoća stambenih uvjeta

Tablica 9

Ispitanik stanuje u (%):

Povremeni stanovnici češće se od stalnih odlučuju za obiteljsku kuću. Tom činjenicom može se velikim dijelom objasniti i ocjena uvjeta stanovanja: manji je udio povremenih stanovnika koji se žale na premalen stambeni prostor, neugodne susjede, buku i sl.

	Stalni stanovnici	Povremeni stanovnici
1. Obiteljskoj kući	64,6	74,7
2. Stanu u obiteljskoj kući	10,2	9,2
3. Stanu u stambenoj zgradi	25,2	16,1

Općenito, čini se da je život u ladanjskoj kući/stanu, na koncu, povezan s nešto povoljnijim životnim/stambenim uvjetima. Istraživanje je također pokazalo da povremeni stanovnici imaju i drugdje, u višoj mjeri nego stalni, kuće ili stanove za povremenu uporabu.

Tablica 10
Ocjena uvjeta stanovanja (%)

	Stalni stanovnici			Povremeni stanovnici		
	Nije problem	Donekle problem	Izrazit problem	Nije problem	Donekle problem	Izrazit problem
1. Premalen stambeni prostor	64,9	26,4	8,7	75,8	19,6	4,5
2. Slaba opremljenost stana (neriješeno grijanje, nedostatak vode, plina, telefona ...)	66,5	27,7	5,8	58,9	35,0	6,0
3. Vlažnost ili oronulost stana	75,4	20,0	4,6	81,3	15,7	3,0
4. Neodgovarajuća lokacija (teška pristupačnost stana, previsok kat i sl.)	78,8	17,8	3,4	78,1	19,4	2,5
5. Veliki izdatci za stan (visoka stanarina, najam, režije i sl.)	54,4	31,0	14,6	61,1	28,2	10,7
6. Neugodni susjedi	73,5	20,0	6,5	72,5	22,4	5,0
7. Buka, zagađenost	76,2	19,6	4,2	74,4	23,0	2,5
8. Ružan izgled, neurednost, nebriga	72,5	21,9	5,5	81,3	15,4	3,3

Naposljetku, očito je da su i nešto bolji stambeni uvjeti kao i posjedovanje druge ili treće nekretnine povezani s općenito boljim životnim standardom kućanstava povremenih stanovnika.

Dakako, riječ je o procjeni vlastita položaja, no ne treba odviše sumnjati u njezinu utemeljenost. Dodatno je potkrepljuje i (u prosjeku) značajno viši stupanj naobrazbe kao i povoljniji radni status povremenih stanovnika.

Tablica 11

Procjena životnog standarda kućanstva u odnosu na standard stanovništva naselja (%)

	Stalni stanovnici	Povremeni stanovnici
1. Znatno višim od prosjeka	1,6	4,6
2. Nešto višim od prosjeka	11,7	27,3
3. Prosječnim	61,0	53,9
4. Nešto nižim od prosjeka	17,4	11,1
5. Znatno nižim od prosjeka	8,2	3,0

Tablica 12

Procjena životnog standarda kućanstva u odnosu na standard stanovništva u ostalim dijelovima Hrvatske (%)

	Stalni stanovnici	Povremeni stanovnici
1. Znatno višim od prosjeka	1,8	3,8
2. Nešto višim od prosjeka	14,7	29,7
3. Prosječnim	58,2	50,8
4. Nešto nižim od prosjeka	16,2	11,3
5. Znatno nižim od prosjeka	9,2	4,4

Tko je domaći?

Iz tablice je vidljivo da se identitet mještanina, ili domaćeg/ukorijenjenog stanovnika, sljubljuje s „lokalnom tradicijom i običajima”.

	Stalni stanovnici	Povremeni stanovnici
1. Roditi se u naselju	3,02	3,06
2. Najveći dio života živjeti u naselju	3,87	3,86
3. Govoriti lokalnim narječjem	2,97	2,84
4. Poštivati lokalnu tradiciju i običaje	4,12	4,03
5. Imati veći broj srodnika u naselju	2,84	2,68
6. Raditi na razvitku naselja	4,11	3,93

Tablica 13

Nužna obilježja da bi pojedinac bio „domaći” u naselju (srednje ocjene)

Ponudeni su bili odgovori: sasvim nevažno (1), donekle nevažno (2), ni važno ni nevažno (3), donekle važno (4) te osobito važno (5).

Kako su i tradicija i običaji najčešće posredovani simboličkim praksama i artefaktima, tako se i „udomaćenost” ili pripadnost lokalnoj zajednici iskazuje najprije na simboličnoj razini i kroz sudjelovanje u simboličnim praksama. Nakon simboličnih, slijede drugi oblici aktivnog zalaganja za razvitak i dobrobit mjesta. Tako u pitanju definicije „domaćeg” nema razlike među dvjema skupinama, niti u redosljedu važnosti, pa gotovo niti u veličini ocjene pojedinih elemenata.

Domaćima se, očekivano, osjeća veći udio stalnih. No, tako se osjeća i oko polovice povremenih. Među njima najveći je broj rođenih „drugdje u Hrvatskoj”, dok je među stalnima udjelom dominantna skupina rođenih „u županiji”.

	Stalni stanovnici	Povremeni stanovnici
1. Domaćim	77,2	42,2
2. Došljakom	17,8	48,7
3. Ne može ocijeniti	5,0	9,1

Tablica 14
 Smatra li sebe ispitanik u naselju domaćim ili došljakom (%)

Stavovi prema kućama za odmor

Razlika u stavu o broju kuća za odmor dijelom ukazuje i da se ove dvije skupine pojavljuju i kao različite interesne skupine.

	Stalni stanovnici	Povremeni stanovnici
1. Ima ih previše	53,8	37,2
2. Niti ih ima previše, niti premalo	34,1	43,2
3. Ima ih premalo	3,1	3,3
4. Ne mogu ocijeniti	9,1	16,3

Tablica 15
 Stav o broju kuća za odmor u naselju (%)

S jedne strane, stalni stanovnici u većini su mišljenja kako je takvih kuća u naselju previše. S druge strane, povremeni stanovnici, izravno zainteresirani, u najvećem su se udjelu opredijelili za stav kako je broj ladanjskih kuća u naselju – ni prevelik ni premalen. Takva ocjena upućuje na zadovoljstvo postojećim stanjem, ne problematizira ga i ne otvara daljnja pitanja. Nasuprot tome, stav da kuća za odmor ima previše, otvara niz pitanja. Njihovu uvjerljivost jamče i natpolovična većina stalnih kao i značajan broj povremenih stanovnika (37%).

Stalni stanovnici se od povremenih razlikuju u značajno kritičnijem stavu spram posljedica koje je na različite aspekte života u naselju ostavila gradnja kuća za odmor.

	Stalni stanovnici	Povremeni stanovnici
1. Na fizički izgled naselja	2,79	3,12
2. Na ustaljen način života	2,82	3,14
3. Na gospodarski razvitak mjesta	3,20	3,73
4. Na prirodni okoliš	2,58	2,75
5. Na kvalitetu života općenito	3,11	3,56

Tablica 16
Utjecaj prisutnosti kuća za odmor i njihovih korisnika na pojedina naseljska obilježja (srednje ocjene)

Ponudeni su bili odgovori: izrazito negativno (1), uglavnom negativno (2), ne mogu ocijeniti (3), uglavnom pozitivno (4), izrazito pozitivno (5).

Premda su i jedna i druga skupina sklone „izbjegavanju” ocjene, tj. neodlučnosti, očigledno je da su među ispitanicima koji imaju jasan stav stalni stanovnici u značajno većem udjelu dodjeljivali negativne ocjene. Do stanovite podjele došlo je i pri ocjenjivanju utjecaja korisnika kuća za odmor na život stalnih stanovnika u naselju. Naime, s „negativnim utjecajima” u većem udjelu složili su se stalni stanovnici, dok su „pozitivne posljedice” češće istaknuli povremeni stanovnici.

Tablica 17
 Ocjena utjecaja korisnika
 kuća za odmor na život
 stalnih stanovnika u naselju
 (srednje ocjene)

	Stalni stanovnici	Povremeni stanovnici
1. Donose sa sobom životne navike koje ugrožavaju lokalni način života	2,72	2,45
2. Poboljšavaju informiranost domaćeg stanovništva o mnogim važnim stvarima	2,33	2,95
3. Poboljšavaju kulturu komuniciranja u naselju	2,24	2,95
4. Pružaju lokalnom stanovništvu različite vrste materijalne potpore	2,07	2,88
5. Svojim ugledom povećavaju ukupni ugled naselja	2,35	3,07
6. Začetnici su brojnih inicijativa za dobrobit naselja	1,94	2,75
7. Vode računa samo o svojim potrebama i interesima	3,61	2,91
8. Neobzirni su prema lokalnim tradicijama	2,81	2,17
9. Glavni su krivci podjela u naselju	2,19	1,87
10. Remete mir i spokoj naselja	2,43	1,96

Ponudeni su bili odgovori: uopće se ne slažem (1), uglavnom se slažem (2), ne mogu ocijeniti (3), uglavnom se slažem (4) te u potpunosti se slažem (5).

Iz podataka je vidljivo da na jedan način utjecaj povremenih stanovnika doživljavaju domaći, a na drugi ga način oni sami interpretiraju.

Kada je riječ o okolnostima koje su zaslužne za dolazak povremenih u mjesto, zanimljivo je uočiti da premda u cjelini manjinski dio ispitanika ocjenjuje kako je na gradnju ladanjskih kuća utjecala mogućnost bespravne gradnje, takvo je objašnjenje u dvostruko većem udjelu prisutno u svijesti stalnih stanovnika (19%) nego kod povremenih (9%).

Tablica 18

Okolnosti koje su utjecale
na dolazak povremenih
stanovnika u naselje (%)

	Stalni stanovnici			Povremeni stanovnici		
	Nimalo	Donekle	Izrazito	Nimalo	Donekle	Izrazito
1. Rodbinske veze s domaćim stanovništvom	56,2	38,7	5,1	46,4	46,4	7,3
2. Općinska politika privlačenja novih graditelja	47,5	40,2	12,2	55,1	37,6	7,3
3. Turističko tržište	12,3	27,6	60,1	17,5	37,3	45,1
4. Privlačan okoliš, more	1,9	17,4	80,7	2,3	20,0	77,8
5. Mogućnost bespravne gradnje, bez posebnih papira	42,8	38,3	18,9	57,0	33,7	9,3
6. Blizina naselja uz velike gradove	46,7	37,5	15,8	42,0	35,4	22,6
7. Sređeni imovinski odnosi i sigurnost kupnje	32,9	50,7	16,5	34,0	43,1	22,9
8. Reklama po novinama i televiziji	56,8	33,1	10,1	61,2	32,8	6,0
9. Niska cijena zemljišta	58,7	30,9	10,3	60,3	32,7	7,0

Nesuglasje je prisutno i kod procjene skupina koje su od građenja imale najveće koristi: tako povremeni stanovnici više nego domaći korist pripisuju lokalnoj vlasti i lokalnim stanovnicima (koje ovdje možemo prepoznati i kao prodavače zemljišta, a dijelom i kao građevinare koji su angažirani), dok stalni stanovnici u većoj mjeri koristi pripisuju na adresu onih povremenih.

Tablica 19

Korist od građenja kuća za odmor u naselju (%)

	Stalni stanovnici			Povremeni stanovnici		
	Nimalo	Donekle	Izrazito	Nimalo	Donekle	Izrazito
1. Vlasnici kuća za odmor	3,3	31,2	65,5	5,8	43,9	50,3
2. Općina, lokalna vlast	19,1	51,8	29,1	14,6	57,2	28,2
3. Prodavači zemljišta	12,6	41,0	46,4	7,8	37,3	54,9
4. Građevinari	11,4	46,8	41,7	8,1	41,4	50,5
5. Stanovnici naselja	57,3	33,6	9,1	30,2	57,4	12,3

Što zabraniti graditi?

Dok većinska skupina među stalnim stanovnicima drži da daljnju izgradnju kuća za odmor u njihovu naselju treba zabraniti, većinska skupina među povremenima jest ona koja smatra da daljnju gradnju valja dopustiti. Ukupno je riječ o 60% (ako uzmemo u obzir i one koji tu gradnju uvjetuju) povremenih stanovnika koji podržavaju daljnju gradnju.

Tablica 20

Stav spram daljnje izgradnje kuća za odmor u njihovu naselju (%)

	Stalni stanovnici	Povremeni stanovnici
1. Da	21,1	36,8
2. Da, ali pod određenim uvjetima	20,9	23,2
3. Ne	44,5	26,4
4. Ne mogu ocijeniti	13,5	13,6

Kod obje skupine nešto je veće povjerenje u opravdanost i „neškodljivost” izgradnje objekata namijenjenih turizmu. Njihovi se stavovi nešto više razilaze tek kada je riječ o gradnji takvih objekata u Hrvatskoj (općenito), pri čemu stalni stanovnici pokazuju nešto više odlučnosti da se takva gradnja potpuno zaustavi.

	Stalni stanovnici	Povremeni stanovnici
1. Treba je potpuno zaustaviti	18,5	15,3
2. Treba je dopustiti, ali samo u granicama već postojećih (za te djelatnosti predviđenih) zona	45,9	47,5
3. Treba širiti takve turističke zone, ali uza strogi nadzor planiranja i građenja takvih zona	35,7	37,3

Tablica 21

Stav spram daljnje izgradnje objekata namijenjenih turizmu u naselju (%)

Povremeni su stanovnici skloniji i dopuštanju mogućnosti za gradnju apartmana za prodaju ili za iznajmljivanje turistima u isključivo stambenim zonama.

	Stalni stanovnici	Povremeni stanovnici
1. Treba je potpuno zaustaviti	16,1	9,6
2. Treba je dopustiti, ali samo u granicama već postojećih (za te djelatnosti predviđenih) zona	36,9	43,8
3. Treba širiti takve turističke zone, ali uza strogi nadzor planiranja i građenja takvih zona	47,0	46,6

Tablica 22

Stav spram daljnje izgradnje objekata namijenjenih turizmu u Hrvatskoj (%)

Treba napomenuti da je ovaj tip gradnje naišao na veće odbijanje nego gradnja „klasičnih” turističkih objekata, i to kod obje skupine ispitanika. Ipak, uočljivo je da je odbojnost spram takvih stambenih struktura veća kod domaćih stanovnika, kojih se gotovo polovica izjasnila za zabranu.

Tablica 23

Stav prema izgradnji apartmana za prodaju ili za iznajmljivanje turistima u isključivo stambenim zonama (%)

	Stalni stanovnici	Povremeni stanovnici
1. Takvu gradnju treba općenito zabraniti (u zonama koje su predviđene isključivo za stanovanje)	46,4	33,3
2. Treba dopustiti samo gradnju apartmana za prodaju (u zonama koje su predviđene isključivo za stanovanje)	7,4	10,9
3. Treba dopustiti samo gradnju apartmana za iznajmljivanje turistima (u zonama koje su predviđene isključivo za stanovanje)	11,4	10,4
4. Takvu gradnju treba općenito dopustiti (u zonama koje su predviđene isključivo za stanovanje)	16,4	23,2
5. Nemam mišljenje	18,4	22,2